

УДК 314.1

Наумова М.А., к.ф.-м.н., доцент, Донецький національний університет імені Василя Стуса

СВІТОВИЙ ДОСВІД ОЦІНЮВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ НЕРІВНОСТІ

Проблеми гендерної нерівності сьогодні зберігаються в більшості сфер нашого життя. Гендерна нерівність гальмує розвиток суспільства, що знаходить своє підтвердження в наступних негативних наслідках: знижується продуктивність праці, сповільнюється економічне зростання, зменшується рівень і якість життя тощо. У статті розглянуті поняття гендерної рівності та нерівності. Метою дослідження є вивчення світового досвіду у сфері оцінки гендерної нерівності, аналіз і систематизація існуючих теоретико-методичних підходів. У статті наведено основні методологічні засоби до вимірювання існуючої нерівності в можливостях між чоловіками і жінками, які використовуються останнім часом: індекс гендерного розвитку, індекс гендерної нерівності, індекс гендерного розриву, індекс гендерної рівності, індекс соціальних інститутів і гендеру та інші. Відзначено, що існує потреба розробки універсальної методики вимірювання гендерної нерівності, що зможе якомога ширше охопити всі сфери людського життя та дати найбільш об'єктивні оцінки гендерного дисбалансу. Проаналізовані деякі статистичні дані та вказані позиції України в різних світових рейтингах щодо досягнення рівності між жінками і чоловіками. Вказано на необхідність постійного аналізу гендерної диспропорції в сучасному українському суспільстві для виявлення областей діяльності та соціального життя, які мають найбільші гендерні проблеми та потребують найскорішого втручання та вирішення.

Ключові слова: гендер, гендерна нерівність, гендерна політика, інтегральні індекси, система показників оцінки, методики вимірювання, соціально-економічний розвиток, якість життя.

Рис. 1, Табл. 4, Літ. 18.

Наумова М.А.

МИРОВОЙ ОПЫТ ОЦЕНКИ ГЕНДЕРНОГО НЕРАВЕНСТВА

Проблемы гендерного неравенства сегодня присутствуют в большинстве сфер нашей жизни. Гендерное неравенство тормозит развитие общества, что находит свое подтверждение в следующих негативных последствиях: снижается производительность труда, замедляется экономический рост, уменьшается уровень и качество жизни. В статье рассмотрены понятия гендерного равенства и неравенства. Целью исследования является изучение мирового опыта в сфере оценки гендерного неравенства, анализ и систематизация существующих теоретико-методических подходов. В статье приведены основные методологические подходы к измерению существующего неравенства в возможностях между мужчинами и женщинами, которые используются в последнее время: индекс гендерного развития, индекс гендерного неравенства, индекс гендерного разрыва, индекс гендерного равенства, индекс социальных институтов и гендера и другие. Отмечено, что существует необходимость разработки универсальной методики измерения гендерного неравенства, которая сможет как можно шире охватить все сферы человеческой жизни и дать наиболее объективные оценки гендерного дисбаланса. Проанализированы некоторые статистические данные и указаны позиции Украины в различных мировых рейтингах по достижению равенства между женщинами и мужчинами. Указано на необходимость постоянного анализа гендерной диспропорции в современном украинском обществе для выявления сфер деятельности и жизни, которые имеют наибольшие гендерные проблемы и требуют скорейшего вмешательства и решения.

Ключевые слова: гендер, гендерное неравенство, гендерная политика, интегральные индексы, система показателей оценки, методики измерения, социально-экономическое развитие, качество жизни.

Naumova M.

WORLD EXPERIENCE EVALUATION GENDER INEQUALITY

The problems of gender inequality remain in most areas of our lives nowadays. Gender inequality hampers development of society finds confirmation in the following negative consequences: reduced productivity, slowing economic growth, decreasing the level and quality of life and others. The article describes the concept of gender equality and inequality. The aim of the article is to study international experience in the assessment of gender inequality, to analyze and to systematize of the existing theoretical and methodological approaches. The article presents the basic methodological tools to measure existing inequalities in opportunities between men and women, recently used: index of gender development, index of gender inequality, gender gap index, index of gender equality, index of social institutions and gender and others. It is noted that there is a need to develop universal methods of measuring gender inequality that can as much as possible to cover all aspects of human life and give the most objective assessment of gender imbalance. Some statistics are analyzed and it was indicated the position of Ukraine in various world rankings on equality between women and men. The necessity of constant analysis of gender disparities in the Ukrainian society to identify areas of business and social life that have the greatest gender issues and require intervention and decision are emphasized.

Keywords: gender, gender inequality, gender policy, integrated indexes, system of indicators of assessment, measurement technique, social and economic development, quality of life.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. У всьому світі величезна увага приділяється рівності людей в своїх правах, зокрема рівноправності чоловіків і жінок, або, інакше, гендерної рівності. Питання гендерної нерівності на сучасному етапі розвитку суспільства займають далеко не останнє місце за актуальністю. Незважаючи на очевидний прогрес, гендерна дискримінація як і раніше охоплює багато сфер суспільства. Наприклад, в сфері доступу до ресурсів і розпорядження ними, в сфері економічних можливостей, в сфері влади та представлення інтересів. З цієї причини досягнення гендерної рівності стає центральним показником розвитку кожної країни.

Проблема гендерних відносин, яка пов'язана з психологічними аспектами, психологічними відмінностями і ціннісними орієнтаціями, останнім часом входить в число найбільш активно обговорюваних у суспільстві. З одного боку, відбуваються процеси демократизації, які дозволяють бачити рівні можливості для реалізації особистості незалежно від соціального походження, стану, національності, віку і статі. З іншого боку, свідомості обох статей притаманні стереотипні уявлення про ролі в житті, положенні, статус, різні ціннісні орієнтації. Ці стереотипи обумовлюють багато процесів у взаєминах чоловіків і жінок в сучасному суспільстві.

Ідеї гендерної рівності вперше були документально відображені в першій програмі ООН під назвою «Women in development» (WID), яка з'явилася в 1970-і роки. Основні положення цієї програми ґрунтувалися на тому, що жінки — це цільова група і незадіяний ресурс людства, здатний зробити свій вирішальний внесок у економічний розвиток світової спільноти. На заміну програмі WID ООН розробив і почав впроваджувати з 2000 року нову програму «Gender and development» (GAD), у якій був запропонований альтернативний підхід до наявних гендерних проблем, що використовує

два основних напрямки: «гендерні ролі» в домогосподарствах і «аналіз соціальних відносин», який визначає положення чоловіків і жінок в суспільстві [1].

Головною метою нової програми є забезпечення таких умов, за яких жінка мала б можливість займатися плануванням суспільного розвитку і політикою гендерних змін в суспільстві. Програма «Gender and development» розглядає жінок більше як активних носіїв змін, ніж як пасивних одержувачів допомоги. Ця програма рекомендує в першу чергу від урядів, членів ООН впровадження гендерних підходів в політику і державне управління.

У січні 2011 року в ООН офіційно відзначили початок роботи нової структури «ООН — жінки». Структура Організації Об'єднаних Націй з питань гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок була створена в липні 2010 року, об'єднавши для більшої ефективності наявні ресурси і мандати чотирьох окремих підрозділів системи ООН, які займалися виключно питаннями гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок (Відділу з поліпшення становища жінок Секретаріату, Міжнародного навчального та науково-дослідного інституту з поліпшення становища жінок, Канцелярії Спеціального радника з гендерних питань та поліпшення становища жінок, Фонду ООН для розвитку в інтересах жінок — ЮНІФЕМ). Одна з основних функцій нової структури — підтримка державних інституцій гендерної рівності в різних країнах [2].

При цьому більшість документів, запропонованих ООН та іншими міжнародними організаціями містять твердження про те, що рівність між чоловіками і жінками сприяє повноцінному соціально-економічному та демографічному розвитку суспільства.

Крім того, існує фундаментальна моральне обґрунтування для розширення прав і можливостей жінок: жінки складають половину населення земної кулі, і це само собою зрозуміло, що вони повинні мати рівний доступ до охорони здоров'я, освіти, влади [3].

Метою статті є вивчення світового досвіду у сфері оцінки гендерної нерівності, аналіз і систематизація існуючих теоретико-методичних підходів.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблемам гендерної рівності присвячено багато праць як зарубіжних, так і вітчизняних науковців. Серед зарубіжних вчених, які досліджували становище жінки в суспільно-політичному житті можна відмітити таких, як С. Волбі, К. Мілет та С. Файерстоун, А. Графф, Д. Нейджел, К. Гіліган, Л. Фрейденвал, М. Сміт, Ш. Ремері, І. Кантоли. Гендерна проблематика в українській політиці, механізми її формування та реалізації розглядалась такими вітчизняними науковцями, як Н. Грицяк [4], Л. Нечипорук [5], В. Соколов [6], С. Гаращенко [7], О. Вілкова [8], Т. Мельник [9], К. Левченко [10], Корюкалов [11], Т. Марцинюк [12], Л. Гонюкова [13] та ін.

Виклад основного матеріалу. Рівність чоловіків і жінок є складною і багатовимірною концепцією, нормативно і політично спірною (дискусійною), що має різноманітні значення в світі і не визначеною послідовно в політичних документах.

Європейська Комісія визначає гендерну рівність як «результат відсутності дискримінації за ознакою статі людини в можливостях і розподілі ресурсів, благ або доступу до них», яке фокусується на наступних елементах:

- життєвий вибір і економічна незалежність;
- повна реалізація потенціалу жінок і використання в повній мірі їх навичок;
- кращий розподіл за гендерною ознакою на ринку праці, більш якісних робочих місць для жінок;
- просування справжніх можливостей для жінок і чоловіків, для того, щоб насолоджуватися балансом життя і роботи;
- людську гідність, право на життя і право на недоторканність особи [14].

Гендерна нерівність — це характеристика соціального устрою, згідно з якою різні соціальні групи (в даному випадку чоловіки і жінки) мають стійкі відмінності і нерівні можливості в суспільстві, що впливають із них.

Гендерна нерівність сьогодні зберігається в більшості сфер нашого життя. Гендерна нерівність гальмує розвиток суспільства, що знаходить своє підтвердження в наступних негативних наслідках: знижується продуктивність праці, сповільнюється економічне зростання, зменшується рівень і якість життя. Оскільки гендерні відносини вступають в тісний зв'язок із загальною соціально-економічною модернізацією суспільства та затвердженням нових технологій, то проблема нерівності чоловіків і жінок стоїть особливим, першочерговим питанням, якому необхідно приділяти велику увагу.

Організація Об'єднаних Націй зараховує цю проблему до розряду глобальних і рекомендує державам змінювати існуючі гендерні моделі, що зберігають систему нерівних цінностей і подвійних стандартів. Аналіз соціально-економічної сфери держави неможливо проводити без урахування гендерної складової. В даний час розроблено багато методологічних підходів до вимірювання існуючої нерівності в можливостях між чоловіками і жінками. Перші глобальні гендерні показники були введені ООН в 1995 безпосередньо перед четвертою Всесвітньою конференцією зі становища жінок, що відбулася в Пекіні: індекс гендерного розвитку (Gender-related Development Index) та показник розширення можливостей жінок (Gender Empowerment Measure). Індекс гендерного розвитку розглядав нерівність за статевою ознакою в розрізі індексу людського розвитку, а показник розширення можливостей жінок проводив оцінку гендерної нерівності, ґрунтуючись на оцінках економічного доходу жінок, доступу до високооплачуваних позицій і економічної діяльності в цілому, а також доступ до участі в політичному житті суспільства, в тому числі, в парламенті.

Серед основних інтегральних показників, які відображають ступінь гендерної нерівності в суспільстві та використовуються останнім часом, можна виділити наступні.

1. Індекс гендерного розвитку (Gender Development Index, GDI), який був введений в 2014 році, порівнює значення індексу людського розвитку у чоловіків і жінок. Індекс розраховується як відношення індексу людського розвитку (ІЛР) жінок до ІЛР чоловіків і наводиться Організацією Об'єднаних Націй в Доповіді про людський розвиток (Human Development Report) [15]. Індекс змінюється в межах від нуля до одиниці. Чим ближче це число до одиниці, тим менше розрив між жінками і чоловіками. У Доповіді також містяться значення ІЛР і його трьох компонентів — довголіття, освіти (за двома індикаторами) і доходу, які оцінюються окремо для жінок і чоловіків. На додаток до цього, наведені дані включають в себе рейтинги країн за абсолютним відхиленням індексу гендерного розвитку від одиниці.

2. Індекс гендерної нерівності (Gender Inequality Index, GII) висуває на перший план розширення прав і можливостей жінок. Цей індекс вперше розглянуто в 2010 році Секретаріатом Всесвітнього економічного форуму в Женеві і з цього часу також публікується Організацією Об'єднаних Націй в Доповідях про людський розвиток. Індекс являє собою інтегральний показник гендерної нерівності, для розрахунку якого використовуються три аспекти: охорона репродуктивного здоров'я, розширення прав і можливостей, положення жінок на ринку праці.

Репродуктивне здоров'я вимірюється двома показниками: коефіцієнтом материнської смертності і народжуваності у підлітків. Розширення прав і можливостей вимірюється часткою парламентських місць, що займають жінки, і часткою населення, яке має, щонайменше, середню освіту. І, нарешті, положення жінок на ринку праці вимірюється показниками економічної активності. Методика розрахунку була запропонована американським ученим Л. Сетом (L. Seth 2009). Спочатку проводиться

агрегування за вимірюваннями в рамках кожної гендерної групи з використанням середніх геометричних величин. Потім проводиться агрегування з гендерних груп з використанням гармонійної середньої величини (HARM) з метою створення рівно розподіленого гендерного індексу і розрахунків середнього геометричного середніх арифметичних величин для кожного індикатора. Порівняння рівно розподіленого гендерного індексу з референтним стандартом призводить до отримання індексу гендерної нерівності.

Індекс також змінюється в межах від нуля до одиниці. Значення, близькі до одиниці, показують дуже високий рівень нерівності між жінками і чоловіками, і навпаки. Індекс показує втрату в потенційному розвитку людини через нерівності між досягненнями жінок і чоловіків в цих трьох аспектах. Щорічно проводиться оцінка більш 187 країн.

За результатами рейтингу 2015 року [15] в першу десятку країн увійшли Швейцарія, Данія, Нідерланди, Швеція, Ісландія, Норвегія, Словенія, Фінляндія, Німеччина, Республіка Корея. Україна потрапила на 55 місце. За 6 років вимірювань індексу гендерної нерівності Україна займала від 44 до 61 позиції (табл.1).

Таблиця 1

Місце України в рейтингу індексу гендерної нерівності

2008	2011	2012	2013	2014	2015
44	57	57	61	57	55

Складено за даними [15].

3. Індекс гендерного розриву (Global Gender Gap Index). У 2006 році Всесвітній економічний форум (World Economic Forum) в Женеві представив нове глобальне дослідження гендерної нерівності Global Gender Gap Report, в якому був введений новий інтегральний показник — індекс гендерного розриву. Методологія розрахунку Індексу залишається незмінною з моменту її розробки в 2006 році, забезпечуючи надійну порівняльну і внутрішньодержавну інформацію.

Обчислення індексу ґрунтується на трьох основних концепціях. По-перше, гендерні відмінності вимірюються саме в доступі до ресурсів та можливостей в країні, а не фактичний рівень наявних ресурсів і можливостей в цій країні. По-друге, індекс оцінює країни на основі результатів, пов'язаних з основними правами, такими як охорона здоров'я, освіта, участь в економічному житті і розширення політичних прав і можливостей, а не вкладів або засобів, пов'язаних з політикою, правами, культурою. Третя відмінна риса індексу гендерного розриву полягає в тому, що він ранжує країни відповідно до їх близькості до гендерної рівності, а не по розширенню прав і можливостей жінок. Найбільшу оцінку отримують країни, в яких результати для жінок і чоловіків рівні, а не країни, в яких жінки перевершують чоловіків за певними показниками.

Індекс призначений для вимірювання гендерних диспропорцій в доступі до ресурсів та можливостей в окремих країнах за 14 різними змінними в чотирьох ключових областях:

- 1). Участь в економічній діяльності та кар'єрні можливості.
- 2). Рівень освіти.
- 3). Здоров'я і виживання.
- 4). Політичні права і можливості.

Значення індексу гендерного розриву також змінюються від нуля до одиниці, однак, на відміну від індексу гендерної нерівності (GIN), високий рівень нерівності між жінками і чоловіками показують значення, близькі до нуля.

Аналізуючи результати проведених досліджень за 11 років з 2006 по 2016 рр., Можна побачити, що четвірка лідерів залишається незмінною за ці роки: Швеція, Норвегія, Фінляндія та Ісландія. При цьому перше місце, починаючи з 2009 року, утримує Ісландія. В першу десятку потрапляли такі країни, як Німеччина, Нова Зеландія, Філіппіни, Данія, Ірландія та ін. Щороку рейтинг традиційно замикає Ємен.

Жодна з країн поки не змогла досягти максимальної оцінки 1. Навіть у тих країнах, де становище жінок відносно благополучне, гендерний розрив залишається істотним.

Значення індексу гендерного розриву України у 2016 році становить 0,7, що ставить нашу країну всього лише на 69 місце. Не опуститися нижче в рейтингу Україна змогла багато в чому за рахунок досить високих субіндексів гендерного розриву в рівні освіти і здоров'я (таблиця 2).

Таблиця 2

Рейтинг країн світу за індексом гендерного розриву в 2016 році

Місце в рейтингу	Країна	Індекс	Участь в економічній діяльності та кар'єрні можливості	Рівень освіти	Здоров'я і виживання	Політичні права і можливості
1	Ісландія	0.874	0.806	1.000	0.970	0.719
2	Фінляндія	0.845	0.794	1.000	0.980	0.607
3	Норвегія	0.842	0.818	1.000	0.974	0.576
4	Швеція	0.815	0.802	0.999	0.974	0.486
5	Руанда	0.800	0.817	0.958	0.972	0.452
6	Ірландія	0.797	0.709	1.000	0.979	0.502
7	Філіппіни	0.786	0.780	1.000	0.980	0.386
8	Словенія	0.874	0.784	1.000	0.973	0.385
9	Нова Зеландія	0.845	0.765	0.999	0.970	0.390
10	Нікарагуа	0.842	0.632	1.000	0.980	0.506
	...					
69	Україна	0.700	0.722	1.000	0.979	0.098
	...					
144	Йемен	0.516	0.352	0.720	0.967	0.026

Складено за даними [3].

Показник рівня освіти досяг максимального значення 1, яке дорівнює значенням такого ж показника більшості країн, що знаходяться в першій десятці загального рейтингу і інших високорозвинених країн. Показник здоров'я і виживання становить 0.979, що на 0.001 менше найвищого значення цього показника. Участь в економічній діяльності ставить Україну на 40 місце в рейтингу цього субіндекса. І, нарешті, субіндекс політичних прав і можливостей становить 0.098, що відкидає нашу країну на 107 місце за цим показником, що в порівнянні з топ-3 країн показує дуже низький результат (рис. 1). При цьому, країна, що займає останнє місце в загальному рейтингу, — Ємен, знаходиться на 139 місці за цим показником.

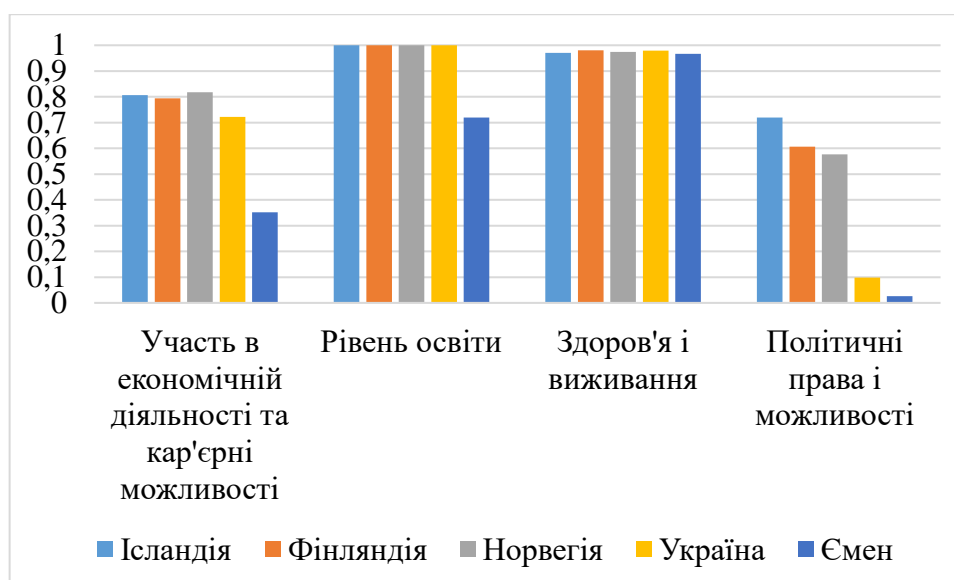

Рис. 1. Рейтинг України та декількох країн за чотирма субіндексами ІГР, 2016 р.

Що стосується динаміки положення України в рейтингу індексу гендерного розриву, то починаючи з 48 місця в рейтингу в 2006 році, вже до 2016 року ми бачимо зниження рейтингу до 69 місця в 2016 році (табл.3).

Таблиця 3

Місце України в рейтингу індексу гендерного розриву, 2006-2016 рр.

2006	48	(з 115 країн)
2007	57	(з 128 країн)
2008	62	(з 115 країн)
2009	61	(з 134 країн)
2010	63	(з 134 країн)
2011	64	(з 135 країн)
2012	64	(з 135 країн)
2013	64	(з 136 країн)
2014	56	(з 142 країн)
2015	67	(з 145 країн)
2016	69	(з 144 країн)

Складено за даними [3].

4. Індекс гендерної рівності (The Gender Equity Index, GEI) був застосований в загальносвітовому дослідженні гендерної рівності в країнах світу, проведеному міжнародною громадською організацією Social Watch у 2012 році [6]. Індекс генерується на основі трьох субіндексів: індекс освіти, індекс розширення прав і можливостей, економічний індекс, які, своєю чергою, обчислюються на основі одинадцяти індикаторів.

В першу десятку країн з найвищим показником увійшли: Норвегія, Фінляндія, Ісландія, Швеція, Данія, Нова Зеландія, Іспанія, Монголія, Канада, Німеччина. Україна в даному рейтингу займає 64 позицію.

5. Індекс соціальних інститутів і гендеру (OECD Development Centre's Social Institutions and Gender Index, SIGI) [7], значення якого змінюється в межах від нуля до одиниці, де нульове значення означає низьку дискримінацію, а одиниця — високу. Цей

інтегральний показник обчислюється на основі п'яти субіндексів:

- 1) Дискримінаційний сімейний кодекс (правовий вік вступу в шлюб, батьківські повноваження в шлюбі і при розлученні, права спадкування);
- 2) Обмежена фізична недоторканність (насильство по відношенню до жінок, у тому числі, в сім'ї, правовий захист від сексуальних домагань);
- 3) Переваги синам;
- 4) Обмежені ресурси і права (нерівні права на землю і власність, доступ до фінансових послуг);
- 5) Обмежені громадянські свободи (обмеження свободи пересування і доступу до громадських місць, квоти на участь жінок в політичному житті, частка жінок в національних парламентах).

Індекс соціальних інститутів і гендеру є мірою дискримінації жінок в соціальних установах (офіційні і неофіційні закони, соціальні норми і практика) в 160 країнах.

6. Індекс гендерної рівності (Gender Equality Index) розраховується Європейським інститутом з питань гендерної рівності (European Institute for Gender Equality, EIGE) [6]. Індекс оцінює стан політики гендерної рівності в Європейському союзі з 2005 року. Він будується з шести основних показників — робота, гроші, знання, час, харчування і здоров'я та двох супутніх: насильство і нерівність по відношенню до жінок, та вимірюється від 1 (загальна нерівність) до 100 (повна рівність). Індекс ґрунтується на пріоритетах політики ЄС.

Якщо провести порівняння топ-10 країн в рейтингу індексу людського розвитку з рейтингом цих же країн за індексами гендерної нерівності та гендерного розриву, то можна побачити великий розбіг рейтингових оцінок за цими трьома показниками. З таблиці 3 видно, що не всі країни з високим рівнем ІЛР мають високі показники гендерної рівності. Для таких країн, як Норвегія, Швейцарія, Німеччина, Данія, Нідерланди, Ірландія, Ісландія можна сказати, що їх рівень людського розвитку корелює з високими показниками гендерної рівності. Однак, незважаючи на високий рівень доходів і ІЛР в таких країнах, як Австралія, Сінгапур, Канада, США, гендерний розрив залишається істотним.

Таблиця 4

Ранговий розподіл показників ІЛР, ІГН та ІГР по деяким країнам, 2015 р. [3], [15]

Країна	Індекс людського розвитку	Індекс гендерної нерівності	Індекс гендерного розриву
Норвегія	1	6	2
Австралія	2	24	36
Швейцарія	3	1	8
Німеччина	4	9	11
Данія	5	2	14
Сінгапур	6	11	54
Нідерланди	7	3	13
Ірландія	8	26	5
Ісландія	9	5	1
Канада	10	18	30
США	10	43	28
...
Україна	84	55	67

Всі інтегральні індекси проводять вимірювання в схожих областях, що відображають гендерну нерівність, і в кожному з них можна почерпнути додаткову інформацію з гендерної диспропорції, що не фіксується іншими індексами. Але ці методики мають відмінності у визначенні набору показників та обчисленні результуючого інтегрального індексу, що призводить до різниці в рейтингу країн за різними концепціям оцінювання.

Як видно з таблиці 3, Україна займає аж ніяк не лідируючі позиції в світових рейтингах. Тому проблеми підвищення якості життя та досягнення гендерної рівності в нашій країні стоять досить гостро.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших пошуків у даному напрямку. На даний час світове співтовариство ставить перед країнами великі задачі подолання гендерного дисбалансу у всіх сферах життя людей. Для вирішення цієї задачі розроблено багато методик оцінювання та аналізу гендерної нерівності, які дозволяють виявляти проблеми світового та державного рівня. Провідні світові держави постійно вдосконалюють такі методики, шукають способи розв'язання невирішених задач гендерної політики. Аналіз розташування України в рейтингах, що показують стан гендерної нерівності в країнах світу, виявляє великий комплекс гендерних проблем у багатьох сферах життя нашого суспільства. Це й політична сфера, сфери зайнятості, охорони здоров'я тощо. Україні потрібно використовувати європейський та світовий досвід реалізації гендерної політики та розв'язання проблем гендерного дисбалансу. Якщо в країні не будуть забезпечені рівні політичні і громадянські права жінок і чоловіків, рівні можливості доступу до ресурсів, рівні можливості кар'єрного зростання тощо, це може призвести до негативних наслідків розвитку нашої країни.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Reeves, Hazel (2000). Gender and Development: Concepts and Definitions. Brighton. p. 18.
2. Укрепление институциональных механизмов для обеспечения гендерного равенства и расширения прав и возможностей женщин. [Электронный ресурс]. - Режим доступа: http://www.un.org/ru/events/ruralwomensday/un_women.shtml
3. The Global Gender Gap Report 2016 [Electronic resource]. – Access mode: <http://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2016>.
4. Грицяк Н. Формування гендерної політики в Україні: проблеми теорії, методології, практики : монографія / Наталя Грицяк. – К. : Вид-во НАДУ, 2004. – 384 с.
5. Нечипорук Л. В. Проблеми впровадження гендерного балансу на ринку праці / Л. В. Нечипорук // Впровадження гендерних підходів у діяльність правоохоронних органів України : матеріали наук.-практ. конф. (Київ, 18–19 трав. 2005 р.). – К., 2005. – С. 70–72.
6. Соколов В. Тенденції гендерної політики в Європі та Україні / В'ячеслав Соколов, Марина Саприкіна // Політ. менеджмент. – 2008. – № 3. – С. 120–127.
7. Гаращенко С. В. Гендерна рівність як чинник демократичних перетворень в Україні / С. В. Гаращенко // Наукові записки. – 2008. – Т. 82. – С. 58–61.
8. Вілкова О. Сучасні моделі гендерної політики: сутність та особливості впровадження / Олена Вілкова // Політ. менеджмент. – 2008. – № 6. – С. 160–166.
9. Мельник Т. М. Творення суспільства гендерної рівності: міжнародний досвід. Закони зарубіжних країн з гендерної рівності. – 2-ге допов. вид. / Т. М. Мельник. – Київ : Стінос, 2010. – 440 с.

10. Левченко К.Б. Національний механізм формування та впровадження гендерної політики в Україні: історико-правовий огляд / К.Б. Левченко. – Х.: Видавництво Національного ун-ту внутрішніх справ, 2003. – 44 с.
11. Гендерна політика та інституційні механізми її реалізації в Україні: Національний огляд виконання Україною Пекінської декларації та Платформи дій і заключних документів Двадцять третьої спеціальної сесії Генеральної Асамблеї ООН / [укл. М. Корюкалов; за сприяння Програми ООН Жінки «Підсилення підзвітності у фінансуванні гендерної рівності. Партнерство ЄС і ООН з гендерної рівності» в Україні, Представництва Фонду Фрідріха Еберта в Україні та Українського жіночого фонду]. – К., 2014. – 120 с.
12. Марценюк Т. О. Жінки в українській політиці: виклики і перспективи змін / Тамара Марценюк. – Київ: Міжнародний центр перспективних досліджень, 2015. – 35 с.
13. Гонюкова Л. В. Сучасний механізм упровадження гендерної політики в Україні / Л. В. Гонюкова, Н. С. Педченко // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія : Державне управління. - 2016. - № 2. - С. 114-120.
14. A strengthened commitment to equality between women and men. A Women's Charter. Declaration by the European Commission on the occasion of the 2010 International Women's Day. Communication from the Commission. COM (2010) 78 final, 5 March 2010 [Electronic resource]. – Access mode: <http://aei.pitt.edu/45635/>.
15. Human Development Report 2016 [Electronic resource]. – Access mode: <http://hdr.undp.org/en/year/2016>.
16. Measuring inequity: The 2012 Gender Equity Index [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.socialwatch.org/node/14367>.
17. OECD Social Institutions and Gender Index [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.genderindex.org/>.
18. EIGI Gender Equality Index [Electronic resource]. – Access mode: <http://eige.europa.eu/gender-statistics>.